Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Ronde 3 & ronde 4, schooljaar 2021-2022

Evaluatie **stimuleringsregeling** Gezonde Relaties & Seksualiteit

RIVM-briefrapport 2023-0255
T.M. van Koperen | L. van Duin | M. Koning

Colofon

© RIVM 2023
Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Het RIVM hecht veel waarde aan toegankelijkheid van zijn producten. Op dit moment is het echter nog niet mogelijk om dit document volledig toegankelijk aan te bieden. Als een onderdeel niet toegankelijk is, wordt dit vermeld. Zie ook www.rivm.nl/toegankelijkheid.

DOI 10.21945/RIVM-2023-0255

T.M. van Koperen (auteur), RIVM
L. van Duin (auteur), RIVM
M. Koning (auteur), RIVM

Contact:
Marije van Koperen
Centrum Gezondheid en Maatschappij
marije.van.koperen@rivm.nl

Dit onderzoek werd verricht in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in het kader van Programma 21 en het Programma Gezonde School

Dit is een uitgave van:
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
Nederland
www.rivm.nl

Publiekssamenvatting

Evaluatie stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit Ronde 3 & 4, schooljaar 2021-2022

Het is belangrijk om al bij jonge kinderen aandacht te hebben voor relaties en seksualiteit, zowel thuis als op school. Hierdoor krijgen zij op tijd informatie over onderwerpen als gezonde relaties, fijn en veilig vrijen en grensoverschrijdend gedrag. Ook durven zij dan makkelijker vragen te stellen over seksuele en genderdiversiteit, sexting, wensen en grenzen. Dit draagt bij aan een positieve en gezonde seksuele ontwikkeling.

Het thema 'Relaties en seksualiteit' wordt aangeboden vanuit het programma Gezonde School. Sinds 2019 bestaat er voor dit onderwerp een speciale stimuleringsregeling voor zowel het basis-, voortgezet- en speciaal onderwijs als het middelbaar beroepsonderwijs. Met de regeling krijgt de school geld om lespakketten te kopen die zijn afgestemd op de leeftijd en bijvoorbeeld een gastdocent in te huren. Ook krijgt de school advies van een expert zodat de school een veilige omgeving wordt waar iedereen zichzelf mag zijn en seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt beperkt. Ook wordt leraren geleerd signalen van bijvoorbeeld seksueel grensoverschrijdend gedrag beter te herkennen.

Door de stimuleringsregeling is het aantal aanvragen voor werken aan het thema Relaties en Seksualiteit bij alle onderwijsniveaus sterk gestegen: van 21 aanvragen in 2017 zonder de regeling, naar 820 in 2021. Het geld en het advies maken het voor scholen mogelijk om aandacht te besteden aan het thema 'Relaties en seksualiteit'.

In het schooljaar 2021-2022 hebben 567 scholen de stimuleringsregeling gekregen. Ze hebben vooral behoefte aan lespakketten, gastlessen en scholing voor docenten. De meeste scholen zijn tevreden over de regeling. Ruim een derde van de scholen geeft aan dat de sfeer op school is verbeterd.

Iets meer dan een kwart van de scholen heeft het thema 'Relaties en seksualiteit' vastgelegd in het schoolbeleid. De helft van de scholen heeft hiermee een begin gemaakt. Een derde van de scholen is beter in staat om seksueel grensoverschrijdend gedrag te signaleren. En 40 procent van de scholen is bezig om dat beter te doen. Een grote meerderheid van de scholen (80 procent) heeft dankzij de stimuleringsregeling lespakketten kunnen kopen en inzetten.

Kernwoorden: relaties en seksualiteit, Gezonde School, stimuleringsregeling, GRS, onderwijs, kinderen

Synopsis

Evaluation of the promotional scheme Healthy Relationships & Sexuality
Rounds 3 and 4, 2021–2022 school year

It is important that children are taught about relationships and sexuality from an early age, both at home and at school. This is to ensure that they are informed about healthy relationships, enjoyable and safe sex and sexually transgressive behaviour in good time. It will also lower the threshold for them to ask questions about sexual and gender diversity, sexting, desires and boundaries, thus contributing to positive and healthy sexual development.

The 'Relationships & Sexuality' theme is offered as part of the Healthy School programme. A dedicated scheme to promote this topic in primary, secondary, special and secondary vocational education has been available since 2019. Schools that qualify for this scheme are allocated a budget to procure teaching packages that are tailored to different age groups, hire a visiting teacher or fund other activities. They also receive expert advice that empowers them to become safe environments where all pupils and teachers can be themselves and sexually transgressive behaviour is prevented. Furthermore, teachers receive training that makes it easier for them to detect signs of sexually transgressive and other undesirable behaviour.

Thanks to the promotional scheme, the number of applications by schools at all levels of education to work with the 'Relationships & Sexuality' theme has risen sharply from 21 in 2017, when the scheme did not yet exist, to 820 in 2021. The budget and advice enable schools to devote attention to the 'Relationships & Sexuality' theme.

In the 2021–2022 school year, 567 schools submitted successful applications. They spent the budget mainly on teaching packages, guest lessons and teacher training. Most schools are satisfied with the scheme. More than one-third of schools indicated that the atmosphere at school had improved.

Slightly over one-quarter of schools have already made the 'Relationships & Sexuality' theme part of school policy. Half of all schools have taken their first steps towards this. One-third of schools said they were better able to detect signs of sexually transgressive behaviour, while 40 per cent of schools are working to improve their ability to do so. The vast majority of schools (80 per cent) have used the promotional scheme to procure and use teaching packages.

Keywords: relationships and sexuality, Healthy Schools, promotional scheme, Healthy Relationships & Sexuality, education, children

Inhoudsopgave

Samenvatting — 9

1 Inleiding — 11
1.1 Beschrijving stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit — 12
1.2 Inzet financiële bijdrage stimuleringsregeling — 13

2 Methode — 15

3 Resultaten stimuleringsregeling — 17
3.1 Aanvragen, toekenningen en uitkeringen stimuleringsregeling — 17
3.2 Respons evaluatievragenlijst ronde 3 en ronde 4 — 18
3.3 Bereik en inzet van de stimuleringsregeling — 19
3.3.1 Bereik van de stimuleringsregeling — 19
3.3.2 Inzet van de financiële bijdrage — 21
3.4 Ontwikkeling op de pijlers van Gezonde School — 23
3.5 Ervaringen met de stimuleringsregeling — 27
3.6 Verschillen tussen tranche 1 en tranche 2 — 29

4 Conclusie — 33

Afkortingen en woordenlijst — 35

Bijlage — 37

Samenvatting

In het door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) opgestelde zevenpuntenplan 'Onbedoelde (tiener)zwangerschappen' is collectieve preventie via het onderwijs een belangrijk onderdeel (VWS, 2018). Dit onderdeel is door veldpartijen uitgewerkt in het Stimuleringsprogramma seksuele en relationele vorming (Kwink, 2019). Het hoofddoel van dit programma is om meer scholen structureel in staat te stellen om hun leerlingen en studenten te vormen tot burgers die verantwoordelijk en respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander. Subdoelen van het programma richten zich op het stimuleren van veranderingen in het schoolklimaat, in het schoolbeleid en het curriculum, de lokale samenwerking en signaleringsstructuur en de inzet van themaweken en lespakketten. Vanuit het programma worden verschillende maatregelen uitgevoerd om deze doelen te behalen.
Eén van deze maatregelen is de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. Deze stimuleringsregeling wordt via het programma Gezonde School aangeboden aan scholen in het primair onderwijs (po), het speciaal onderwijs (so), het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Scholen worden gestimuleerd om met behulp van de Gezonde School-aanpak te werken aan het thema 'Relaties en seksualiteit'. Sinds de start van de stimuleringsregeling in het najaar van 2019 hebben scholen al zes keer de regeling voor hun school aan kunnen vragen, dit was twee keer per jaar mogelijk in het voorjaar en het najaar.
Deze rapportage gaat in op de uitkomsten van de evaluatie bij de 567 scholen waaraan de stimuleringsregeling is toegekend in de derde en vierde ronde. Dit betreft scholen die in 2021 en 2022 met de Gezonde School-aanpak hebben gewerkt aan het thema 'Relaties en seksualiteit'.

De scholen zijn overwegend tevreden over de kansen en mogelijkheden die de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit hen heeft geboden. Een aantal belangrijke resultaten, in het licht van de doelen van het Stimuleringsprogramma seksuele en relationele vorming zijn:

- *Schoolklimaat:* 45% van de deelgenomen scholen geeft aan dat zij specifiek aandacht hebben besteed aan hoogrisicogroepen met betrekking tot relaties en seksualiteit. Ruim een derde van de scholen geeft aan dat het schoolklimaat verbeterd is sinds de toekenning van de stimuleringsregeling.
- *Schoolbeleid en curriculum:* Iets meer dan een kwart van de scholen (27%) heeft het thema 'Relaties en seksualiteit' in het schoolbeleid vastgelegd en bijna de helft (47%) heeft hier sinds de toekenning van de stimuleringsregeling een begin mee gemaakt.
- *Lokale samenwerking en signaleringsstructuur:* Dankzij de stimuleringsregeling is 39% van de scholen gestart met een verbetering van de signaleringsstructuur voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. Van de scholen geeft 30% aan de signaleringsstructuur daadwerkelijk verbeterd te hebben.
- *Inzet van themaweken en lespakketten:* 41% van de deelgenomen scholen geeft aan dankzij de stimuleringsregeling

structureel aandacht te besteden in de lessen aan het thema ‘Relaties en seksualiteit’. Een ruime meerderheid van de scholen (79%) geeft aan een Gezonde School-activiteit[1] te hebben ingezet op dit specifieke thema. Van de scholen die dit hebben gedaan geeft een kwart (24%) aan dat ze de Gezonde School-activiteiten hebben aangeschaft voor meerdere schooljaren.

[1] Informatie over in te zetten Gezonde School-activiteiten voor het thema Relaties en seksualiteit is te vinden op de website van Gezonde School: https://www.gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/relaties-seksualiteit/overzicht-interventies-gezonde-relaties-seksualiteit

1 Inleiding

Aandacht voor relaties en seksualiteit is al vanaf jonge leeftijd belangrijk. Zowel thuis als op school. Hierdoor krijgen kinderen en jongeren op tijd informatie over onderwerpen als gezonde relaties, veilig vrijen en zwangerschap. Ook durven zij vragen te stellen over onderwerpen zoals diversiteit, wensen en grenzen. Dit draagt bij aan een positieve en gezonde seksuele ontwikkeling. Het kabinet heeft in 2019 besloten sterk in te zetten op het verder voorkomen van onbedoelde (tiener) zwangerschappen. Immers, één op de vijf vrouwen in Nederland is ooit onbedoeld zwanger geweest en 68% van deze zwangerschappen was ook ongewenst. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft daarop het zevenpuntenplan 'Onbedoelde (tiener)zwangerschappen' geïnitieerd (VWS, 2018). Recent heeft het ministerie van VWS het nieuwe plan 'Aanpak onbedoelde en ongewenste zwangerschap' voor de jaren 2023-2025 gepresenteerd. Aanpak onbedoelde en ongewenste zwangerschap 2023-2025 | Publicatie | Rijksoverheid.nl. Collectieve preventie via het onderwijs is hierin een van de zeven punten.

De collectieve preventie via het onderwijs is door meerdere veldpartijen verder uitgewerkt in het Stimuleringsprogramma seksuele en relationele vorming (Kwink, 2019). Het hoofddoel van het stimuleringsprogramma is om '*meer scholen structureel in staat te stellen om hun leerlingen en studenten te vormen tot burgers die verantwoordelijk en respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander*'. Scholen dragen daarmee bij aan het voorkomen van onbedoelde (tiener)zwangerschappen. Om het hoofddoel te behalen zijn de volgende vier subdoelen gedefinieerd:

1. Meer scholen beschikken over een veilig schoolklimaat waarin seksuele en relationele vorming goed is ingebed en de leerkrachten/docenten goed worden begeleid en ondersteund.
2. Meer scholen hebben het onderwerp seksuele en relationele vorming verankerd in hun schoolbeleid en in hun curriculum.
3. Meer scholen werken op het gebied van seksuele en relationele vorming samen met lokale zorg- en welzijnsorganisaties, zodat de school of onderwijsinstelling zich waar nodig kan laten ondersteunen bij preventie en kan doorverwijzen als leerlingen of studenten vragen of problemen hebben.
4. Meer scholen geven tijdens lessen en themaweken aandacht aan seksuele en relationele vorming, waaronder preventie van onbedoelde (tiener)zwangerschap, bij voorkeur met behulp van goed onderbouwde lessen en lespakketten.

In het programma zijn maatregelen opgenomen die een bijdrage leveren aan het behalen van de doelen. Eén van de maatregelen is de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit.

1.1 Beschrijving stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit

De stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit wordt uitgevoerd door het landelijke programma Gezonde School in afstemming en overleg met landelijke kennispartijen. De regeling bestaat uit zes subsidierondes voor scholen, verdeeld over twee financiële tranches. Ronde 1 en ronde 2 vallen onder de financiële verantwoording van tranche 1. In ronde 1 van de stimuleringsregeling was een financiële bijdrage beschikbaar van maximaal €8.000,- per schoollocatie waaraan de stimuleringsregeling was toegekend. Voor ronde 2 en de opeenvolgende rondes was een financiële bijdrage beschikbaar van maximaal €5.000,- per schoollocatie. Voor ronde 1 en 2 ontvingen 617 scholen een toekenning. Respectievelijk 358 en 179 scholen in ronde 1 en 2 hebben de regeling in september 2021 verantwoord en geëvalueerd[2].
In dit evaluatierapport ligt de nadruk op de verantwoording van rondes 3 en 4 van tranche 2 van de stimuleringsregeling Gezonde Seksualiteit en Relaties. Er worden geen resultaten gepresenteerd van de andere maatregelen van het stimuleringsprogramma.

Scholen die van de stimuleringsregeling gebruikmaken gaan met de Gezonde School-aanpak (zie Toelichting 1) werken aan het thema 'Relaties en seksualiteit'. Deze scholen wordt gevraagd om een kartrekker aan te wijzen binnen de school die verantwoordelijk wordt voor het werken met de Gezonde School-aanpak en die het thema 'Relaties en seksualiteit' schoolbreed onder de aandacht brengt. Tevens krijgt deze Gezonde School-coördinator scholing aangeboden over het thema 'Relaties en seksualiteit' (zie toelichting 2). Scholen die gebruikmaken van de stimuleringsregeling krijgen advies en begeleiding van een Gezonde School-adviseur. Deze is werkzaam bij de lokale of regionale GGD en adviseert hoe te werken met de Gezonde School-aanpak op dit specifieke thema. Per schoollocatie waaraan de stimuleringsregeling is toegekend is 20 uur begeleiding van de Gezonde School-adviseur beschikbaar. De Gezonde School-coördinator en de Gezonde School-adviseur bepalen samen hoe en waar de begeleiding wordt ingezet. De Gezonde School-adviseur maakt op basis van deze informatie een schatting van het benodigde aantal uren. Uren die niet nodig zijn voor deze school kan de Gezonde School-adviseur inzetten om eventueel andere scholen in de regio die de stimuleringsregeling toegekend hebben gekregen te begeleiden bij het werken met de Gezonde School-aanpak aan het thema 'Relaties en seksualiteit'.

[2] Het evaluatierapport van Tranche 1 stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit is op te vragen bij het programma Gezonde School.

Toelichting 1 De Gezonde School-aanpak
Gezonde School is een landelijk programma dat onderwijsprofessionals helpt om aandacht voor een gezonde leefstijl op school vanzelfsprekend te maken. Dit lukt door met een stappenplan te werken aan een gezondheidsthema dat de school zelf kiest. Enkele voorbeelden van thema's zijn: 'Voeding', 'Bewegen en sport', 'Mediawijsheid' en 'Relaties en seksualiteit'.

Voor elk gezondheidsthema werkt de school om een maximaal effect te bereiken integraal, structureel en planmatig aan de vier pijlers van Gezonde School:

- **Educatie:** De school besteed structureel aandacht aan het gezondheidsthema in de lessen.
- **Schoolomgeving:** De school past de fysieke en sociale omgeving van de school aan om gezond gedrag te stimuleren. Denk aan de inrichting van het schoolplein of afspraken met de supermarkt in de wijk.
- **Signaleren:** De school kan gezondheids- of leefstijlproblemen onder leerlingen of studenten tijdig herkennen door een duidelijke signaleringsstructuur in te richten.
- **Beleid:** De school legt maatregelen voor gezondheidsbevordering vast in het schoolbeleid. Zo blijft het thema onder de aandacht.

Kijk voor meer informatie over de Gezonde School-aanpak, de thema's en de ondersteuningsstructuur van het programma Gezonde School op: www.gezondeschool.nl.

1.2 Inzet financiële bijdrage stimuleringsregeling

De schoollocatie gebruikt de financiële bijdrage vanuit de stimuleringsregeling om werken aan het thema 'Relaties en seksualiteit' een impuls te geven. Een Gezonde School-adviseur kan de school hierbij faciliteren. De financiële bijdrage mag worden gebruikt voor de taakuren van een Gezonde School-coördinator. Ook kan de school er een Gezonde School-activiteit[3] mee aanschaffen. Tot slot kunnen scholen de financiële bijdrage ook gebruiken voor enkele facultatieve onderdelen, zoals:

- scholing van (vak)docenten;
- teamtrainingen;
- training van een functionaris in de zorgstructuur[4];
- inzet van gastdocenten;
- ouderaanbod;
- inzet van theaterproducties;
- een andere, bewijsbare, thema-gerelateerde activiteit. Hieraan zijn wel extra voorwaarden verbonden.

Scholen financieren gemaakte kosten eerst zelf en kunnen deze vervolgens declareren via hun digitale account bij Gezonde School.

[3] Een Gezonde School-activiteit is een erkende interventie. Een erkende interventie is een planmatige en doelgerichte aanpak, activiteit of programma, gericht op gedragsverandering bij mensen en beïnvloeding van hun omstandigheden. Het doel is gezondheid bevorderen en/of ziekte voorkomen. Een erkende interventie voldoet aan criteria voor succesvol en effectief werken aan gezonde leefstijl. Voor meer informatie over erkende interventies kijk op www.loketgezondleven.nl

[4] Binnen de zorgstructuur op scholen wordt een eerste ondersteuning geboden aan leerlingen en studenten. Professionals in de zorgstructuur zijn in het primair onderwijs de interne begeleiders en directeuren. In het voortgezet onderwijs zijn dat de counselors en interne zorgcoördinatoren. Zij werken nauw samen met het schoolmaatschappelijk werk (IMW), de jeugdarts en jeugdverpleegkundige (GGD), de leerplichtambtenaar, het speciaal onderwijs en externe partners.

Hierbij toont de school aan dat is voldaan aan de voorwaarden van de stimuleringsregeling (zie Toelichting 2). Het programma Gezonde School controleert steekproefsgewijs of de resultaten die scholen opgeven bij de verantwoordingsvragen daadwerkelijk kloppen. Hiervoor brengt de projectleider van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit bezoeken aan scholen. Na goedkeuring van de verantwoording en het invullen van de vragenlijst ten behoeve van de evaluatie van de regeling kunnen scholen gemaakte kosten factureren.

Toelichting 2 Voorwaarden stimuleringsregeling rondes 3 en 4

- De directeur (po), (con)rector (vo) of het college van bestuur (mbo) is akkoord met de aanvraag voor deelname aan de regeling.
- De school belegt taken voor uitvoering van de regeling in de school bij een eigen medewerker. Deze Gezonde School-coördinator is kartrekker van de uitvoering van de Gezonde School-aanpak op dit thema.
- De Gezonde School-coördinator volgt een scholing 'Relaties en seksualiteit' van Gezonde School (schooljaar 2020-2021).
- De school werkt volgens de Gezonde School-aanpak.
- De school voldoet óf vóór 1 oktober 2022 aan de voorwaarden van het themacertificaat 'Relaties en seksualiteit' en vraagt vóór 30 juni het vignet Gezonde School aan (optie 1). De school laat hiermee zien dat er structureel wordt gewerkt aan de gezonde leefstijl van leerlingen. Óf de school beantwoordt vóór 30 juni 2022 de verantwoordingsvragen van het thema 'Relaties en seksualiteit' en levert daarmee de bewijslast voor de besteding van de financiële bijdrage (optie 2).
- De school vult vóór 1 oktober 2022 het evaluatieformulier in.
- De school dient de factuur in vóór 1 oktober 2022.

2 Methode

Voor inzicht in de resultaten van rondes 3 en 4 van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit is gebruik gemaakt van de gegevens van de scholen uit de vragenlijsten en digitale systemen van het programma Gezonde School.

Scholen die van de stimuleringsregeling gebruik hebben gemaakt, vullen ieder een vragenlijst in ten behoeve van de evaluatie van de regeling voordat zij hun gemaakte kosten kunnen factureren. De vragenlijst wordt automatisch beschikbaar gesteld in het digitale aanvraag- en verantwoordingssysteem van het programma Gezonde School.
Scholen die bij Gezonde School een themacertificaat aan vroegen voor het thema 'Relaties en seksualiteit', hoefden alleen de vragenlijst voor de aanvraag van een themacertificaat in te vullen. Dit gold in deze evaluatie voor 15 scholen, en verklaart waarom de evaluatiepopulatie niet uit 100% van de deelnemende scholen aan de stimuleringsregeling bestaat.

De evaluatievragenlijst was vanaf 1 januari 2021 beschikbaar voor de deelnemende scholen van rondes 3 en 4 en sloot op 1 november 2022. De vragenlijst bevat 33 vragen waarvan twee volledig open waren en zeven de mogelijkheid gaven voor een toelichting in eigen woorden (zie bijlage voor de vragenlijst). Alle ingevulde evaluatievragenlijsten zijn vervolgens door het RIVM uit het Content Management Systeem (CMS) van www.mijngezondeschool.nl gehaald als Excel-bestand. Daarna volgde een analyse in Excel per vraag, waar mogelijk per onderwijstype. De antwoorden op de open vragen zijn eerst gerubriceerd en daarna geteld.

Informatie per onderwijstype over het aantal deelnemende scholen en het aantal teruggetrokken scholen is afkomstig van de projectleider van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit bij het programma Gezonde School. Dit geldt ook voor de informatie over de inzet van de Gezonde School-adviseurs.

Om meer zicht te krijgen op de vier subdoelen uit het stimuleringsprogramma en hoe de stimuleringsregeling hieraan heeft bijgedragen zijn de volgende onderwerpen geanalyseerd: het bereik van de regeling (bijvoorbeeld hoeveel scholen de regeling hebben aangevraagd en uiteindelijk verantwoord), inzet van de financiële bijdrage, de begeleiding van de Gezonde School-adviseurs, voortgang op de pijlers van Gezonde School en de ervaringen en tevredenheid van de scholen met de regeling.

3 Resultaten stimuleringsregeling

3.1 Aanvragen, toekenningen en uitkeringen stimuleringsregeling

Dankzij de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit zijn meer scholen structureel, integraal en planmatig aan de slag gegaan met het thema 'Relaties en seksualiteit' van het programma Gezonde School dan in de periode daarvoor (tabel 1). In ronde 3 en 4 van de stimuleringsregeling hadden 820 scholen belangstelling om te werken aan het thema 'Relaties en seksualiteit'. Hiervan zijn 567 daadwerkelijk aan de slag gegaan en hebben 497 scholen voldaan aan de gestelde voorwaarden.

Tot medio 2023 zijn 382 scholen via rondes 5 en 6 aan het werk met het thema 'Relaties en seksualiteit' volgens de Gezonde School-aanpak. Deze aantallen zijn hoger dan het aantal scholen dat in de schooljaren 2017-2018, 2018-2019 en 2019-2020 gebruik heeft gemaakt van het ondersteuningsaanbod Gezonde School voor het thema 'Relaties en seksualiteit' (respectievelijk 21, 35 en 103 scholen)[5].

Doordat er een maximum aan het beschikbare budget voor de regeling is, kon deelname aan de regeling niet aan alle scholen die zich ervoor inschrijven worden toegekend. In geval van over-inschrijving werd bij de toekenning een aantal toewijzingscriteria gehanteerd. De eerste twee criteria gaven voorrang aan scholen met kwetsbare doelgroepen (Gezonde School, 2022). Dit zijn scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs en praktijkonderwijs, vmbo (basis en kader) en mbo-entree en mbo-niveau 2. Voor rondes 1 en 2 was meer budget beschikbaar dan voor rondes 3 en 4, dus konden meer scholen deelnemen aan de regeling. In rondes 3 en 4 hebben 252 scholen de regeling wel aangevraagd maar niet toegekend gekregen.

Tabel 1 Aantal aanvragen, toekenningen en uitkeringen van schoollocaties van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit per ronde.

Rondes	**Ronde 1** najaar **2019**	**Ronde 2** voorjaar **2020**	**Ronde 3** najaar **2020**	**Ronde 4** voorjaar **2021**	**Ronde 5** najaar **2021**	**Ronde 6** voorjaar **2022**	**Totaal**
Aanvragen	411	206	399	421	325	313	2075
Toekenningen	411	206	263	304	267	115	1566
Ingetrokken gedurende ronde	-53	-27	-27	-43	n.t.b.*	n.t.b.*	n.t.b.*
Totaal verantwoord en uitgekeerd	**358**	**179**	**236**	**261**	n.t.b.*	n.t.b.*	n.t.b.*

* n.t.b.: nader te bepalen, want deze cijfers zijn nog niet definitief, maar worden bepaald na de verantwoordingsperiode van rondes 5 en 6 in kwartaal 3 van 2023.

Vanaf najaar 2019 tot nu toe heeft 13,7% van alle Nederlandse scholen de stimuleringsregeling toegekend gekregen (tabel 2). De procentuele

[5] Deze cijfers blijken uit eerdere evaluaties van het ondersteuningsaanbod Gezonde School, op te vragen bij Gezonde School.

verdeling van onderwijstypen over de regeling in rondes 3 en 4 is te zien in tabel 3. Het aantal schoollocaties in het primair onderwijs (inclusief speciaal onderwijs) is vele malen groter dan het aantal schoollocaties in het voortgezet (speciaal) onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Dit is overeenkomstig de verdeling van de verschillende onderwijstypen in Nederland. Deze verdeling is gelijk aan de verdeling van de toekenningen van ronde 1 en 2 en van ronde 5 en 6.

Tabel 2 Aantal school(locaties) die de stimuleringsregeling kregen toegekend (rondes 1 t/m 6).

	Rondes 1 t/m 6*	**Unieke school(locaties) ronde 1 t/m 6****	**Totaal aantal Nederlandse scholen^**	**% school(locaties) dat heeft deelgenomen aan de regeling**
Aantal schoollocaties	1566	1178	8623	13,7%

* zie tabel 1
** Scholen waaraan de stimuleringsregeling vaker dan eenmaal is toegekend zijn hier één keer meegeteld.
^ www.onderwijsincijfers.nl (d.d. 24-11-2022).

Tabel 3 Totaal aantal aanvragen, toekenningen en verantwoordingen van rondes 3 en 4 per onderwijstype.

	po/so	**vo/vso**	**mbo**	**Totaal**
Aangevraagd	462	274	84	820
Toegekend	307	197	63	567
Verantwoord en uitgekeerd	257	179	61	497
% van totaal toegekend	54%	35%	11%	100%

3.2 Respons evaluatievragenlijst ronde 3 en ronde 4

Er zijn voor rondes 3 en 4 tot en met 1 oktober 2022 482 unieke evaluatievragenlijsten ingevuld. De resultaten zoals vermeld in deze rapportage zijn afkomstig van de evaluatievragenlijsten van deze scholen (n=482). Dit is 97% van de scholen die de besteding van de toegekende financiële bijdrage van de stimuleringsregeling in rondes 3 en 4 hebben verantwoord (n=497). In de evaluatiepopulatie is het merendeel afkomstig van een po-school (figuur 1). Van 75% van de scholen die de evaluatievragenlijst hebben ingevuld zijn de vragen beantwoord door de Gezonde School-coördinator.

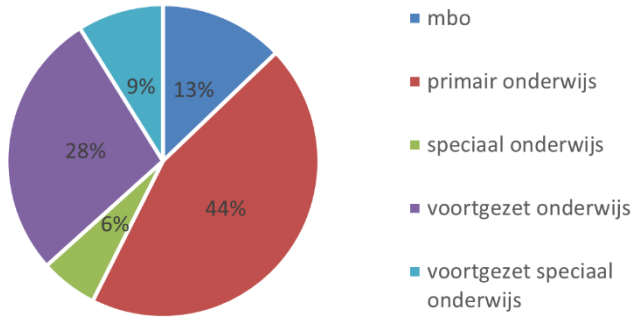

Figuur 1 Verdeling onderwijstypen evaluatiepopulatie tranche 2 (n=482).

In figuur 2 is de spreiding van schoollocaties deelnemend aan de evaluatie weergegeven, met daarbij zichtbare GGD-regio's en gemeentegrenzen. De scholen zijn verspreid over alle 26 GGD-regio's van Nederland. Er is een hogere concentratie van deelnemende scholen in de Randstad dan in de rest van Nederland. Vanwege de bevolkingsdichtheid zijn daar meer scholen dan in de andere provincies.

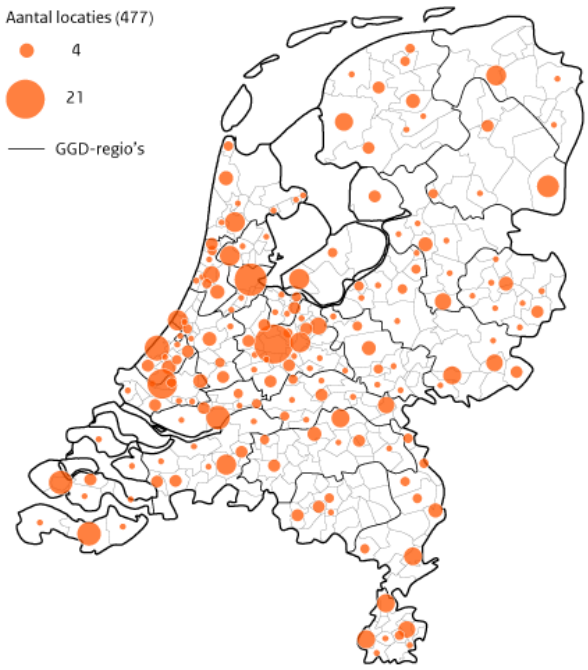

Figuur 2 Weergave van de spreiding van alle schoollocaties in Nederland van de evaluatiepopulatie van ronde 3 en ronde 4 van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit (n=477; vijf locaties hebben aan beide rondes meegedaan).

3.3 Bereik en inzet van de stimuleringsregeling

3.3.1 Bereik van de stimuleringsregeling

De scholen is gevraagd naar de belangrijkste onderwijssoort of leerjaren binnen de schoollocatie waarvoor zij de stimuleringsregeling hebben ingezet. In alle onderwijstypen is de regeling met name ingezet voor de gehele schoollocatie – dat wil zeggen: voor alle klassen. 91% van de deelnemende po-scholen, 96% van de so-scholen en 88% van de vso-

scholen zette de regeling in voor alle klassen. In het vo en mbo lag dit percentage lager. Van de deelnemende vo-scholen zette 24% de regeling in voor alle klassen, 13% voor alle klassen in het praktijkonderwijs en 28% voor het vmbo. In het mbo is de regeling bij 34% van de scholen ingezet voor alle klassen en 20% specifiek voor niveau 3-studenten.

Er is ook gevraagd of de scholen specifiek aandacht hebben besteed aan hoogrisicogroepen met betrekking tot relaties en seksualiteit[6]. 45% van de scholen geeft aan dit gedaan te hebben, 52% heeft geen specifieke aandacht aan hoogrisicogroepen besteed en 3% weet het niet (figuur 3).

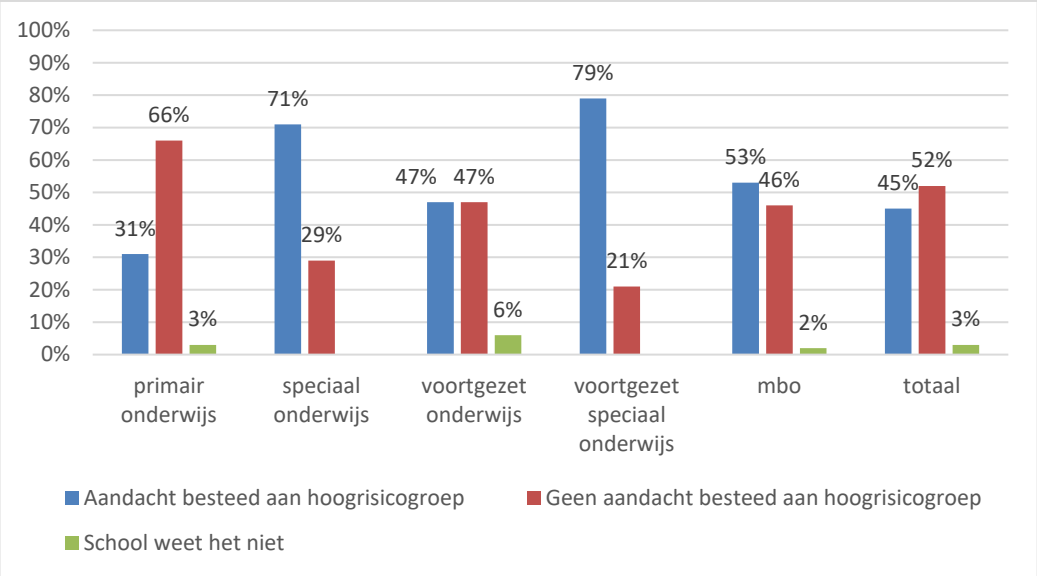

Figuur 3 Percentage schoollocaties dat specifieke aandacht heeft besteed aan hoogrisicogroepen per onderwijstype (n=482).

Scholen die aandacht hebben besteed aan een gedefinieerde hoogrisicogroep (n=216, 45 %) hebben met name aandacht besteed aan leerlingen met gedragsproblemen (59%) en leerlingen uit multiprobleemgezinnen (48%) (figuur 4).

[6] Hoogrisicogroepen: laagopgeleiden, jonge starters, jongeren met een verstandelijke beperking of gedragsproblemen, jongeren in gesloten/open residentiële jeugdhulp, migranten, asielzoekers en statushouders, en kinderen uit multiprobleemgezinnen. Uit: Kwinkgroep, 5-2019, Stimuleringsplan seksuele en relationele vorming; collectieve preventie van onbedoelde (tiener)zwangerschappen via het onderwijs

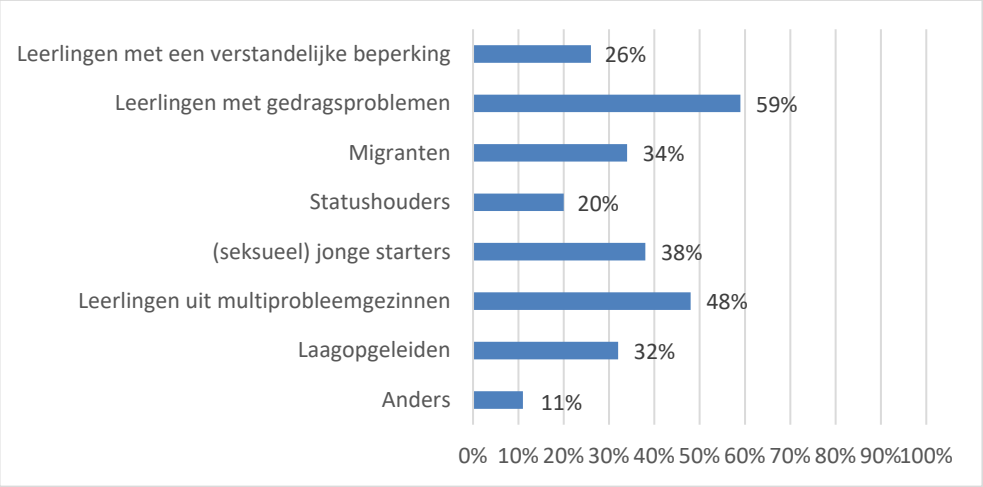

Figuur 4 Hoogrisicogroepen waaraan de schoollocaties in ronde 3 en 4 specifieke aandacht hebben besteed (n=216) (meerdere antwoorden mogelijk).

3.3.2 *Inzet van de financiële bijdrage*

Er zijn verschillende manieren waarop scholen de beschikbare financiële bijdrage kunnen inzetten, waarbij advies en begeleiding door een Gezonde School-adviseur, het aanwijzen en scholen van een Gezonde School-coördinator en scholing verplichte onderdelen zijn. De meeste scholen hebben de beschikbare gelden in ieder geval ingezet voor de aanschaf of uitvoering van Gezonde School-activiteiten voor het thema 'Relaties en seksualiteit' (75%) (zie figuur 5). Door 70% van de deelnemende scholen werd de regeling (ook) ingezet voor de vergoeding van de taakuren van de Gezonde School-coördinator.

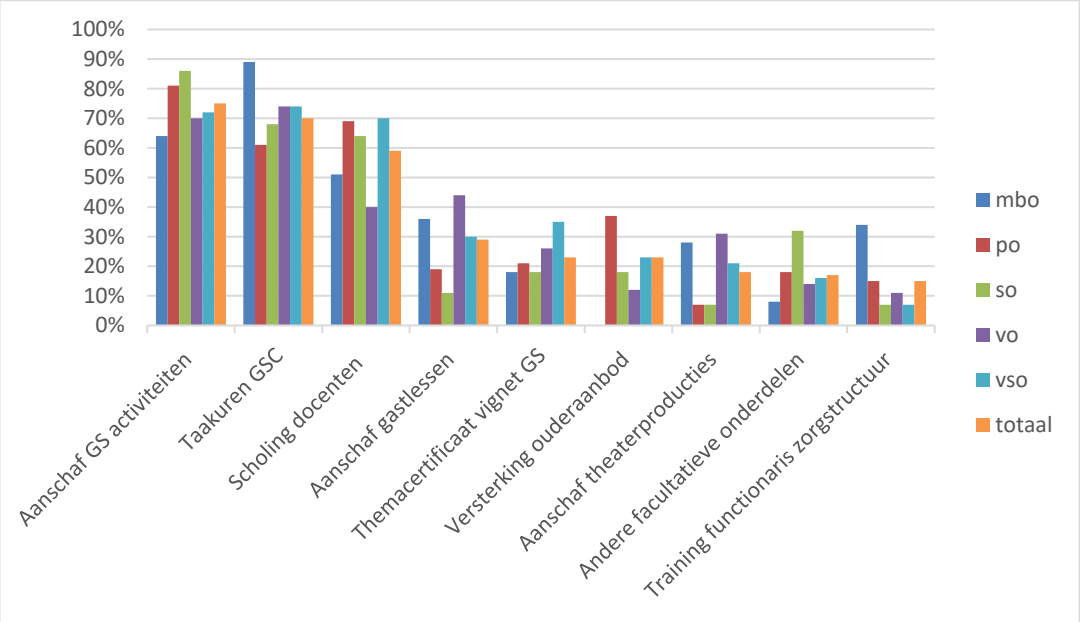

Figuur 5 Inzet financiële bijdrage stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit naar type activiteit in percentages (meerdere antwoorden mogelijk) (n=482).

Het mbo heeft vaak ingezet op het vergoeden van de taakuren voor de Gezonde School-coördinator, de aanschaf of uitvoering van Gezonde School-activiteiten voor het thema Relaties en seksualiteit, training van de functionaris in de zorgstructuur en scholing van docenten. In het po/so werd de regeling ten opzichte van de andere onderwijstypen vaker ingezet om het ouderaanbod te versterken, voor aanschaf Gezonde School-activiteiten en de training van de functionaris in de zorgstructuur. Het vo koos, naast de vergoeding van taakuren van de Gezonde School-coördinator, vaak voor de aanschaf van Gezonde School-activiteiten en de training van de functionaris in de zorgstructuur.

Gezonde School-coördinator
Van de scholen geeft 96% aan een Gezonde School-coördinator te hebben. Ondanks de voorwaarde van de regeling om de taken voor Gezonde School te beleggen bij een eigen medewerker van de school die als Gezonde School-coördinator de regie neemt en kartrekker is van de Gezonde School-plannen, geeft 4% van de scholen aan geen Gezonde School-coördinator te hebben.
Van de scholen met een Gezonde School-coördinator (n=463) heeft 49% deze aangesteld vanwege de toekenning van de stimuleringsregeling. Van dit deel heeft 8% naar aanleiding van de stimuleringsregeling een tweede Gezonde School-coördinator aangesteld. 43% van de scholen met een Gezonde School-coördinator had deze voorafgaand aan de regeling al aangesteld.

Gezonde School-adviseur
Bijna alle scholen (87%) hebben gebruikgemaakt van de begeleiding van de Gezonde School-adviseur, bijvoorbeeld bij het maken van keuzes voor de inzet van de financiële bijdrage. Van deze scholen (n=417) gaf het merendeel (87%) aan dat 20 uur begeleiding voldoende was om de gewenste resultaten te halen. Voor 9% van de scholen was 20 uur niet geheel nodig en daarmee te veel. 4% van de scholen vond het aantal ondersteuningsuren van de Gezonde School-adviseur juist te weinig. Uit de urenregistratie van de Gezonde School-adviseurs blijkt dat in ronde 3 gemiddeld 78% van de begeleidingsuren is gerealiseerd en in ronde 4 73%.
De vaakst genoemde reden voor het niet gebruiken van de 20 uur begeleiding en advies door de Gezonde School-adviseur (n=65), is dat de begeleiding niet nodig was, bijvoorbeeld omdat er al voldoende expertise in huis was (tabel 4).

Tabel 4 Samenvatting van de toelichtingen waarom een schoollocatie geen gebruik heeft gemaakt van de 20 uur begeleiding door de Gezonde School-adviseur.

Toelichting	Aantal schoollocaties
Niet nodig, bijvoorbeeld doordat scholen het intern oppakken	17
Niet aan toegekomen door corona of personeelstekort	6
Hulp van anderen gehad, zoals eigenaren van Gezonde School-activiteiten	15
Niet op de hoogte dat dit kon	3

Toelichting	Aantal schoollocaties
Begeleiding weinig aanvullend	3
Eerder begeleiding gehad	2
Overig	19

Van de scholen geeft 61% aan dat zij contact hebben gehad of hebben samengewerkt met thema- en of kennisinstituten. De vaakst genoemde partij is Rutgers. Overige genoemde partijen in willekeurige volgorde zijn onder andere Veiligwijs, Soa Aids Nederland, WIS Educatie, KikiD, Movisie, Stichting Chris, Bureau Jeugd & Media, CED-Groep, GGD, Gender & Sexuality Netwerk, COC en Siriz.

3.4 Ontwikkeling op de pijlers van Gezonde School

Schoolomgeving
Het merendeel van de respondenten ziet sinds de toepassing van de stimuleringsregeling dat leerlingen/studenten meer respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander (23% ervaart verandering, 69% een beetje verandering). Daarnaast meldt 23% van de scholen dat sinds de aanvang van de stimuleringsregeling er minder incidenten rondom relaties en seksualiteit zijn, zoals grensoverschrijdend gedrag of genderdiscriminatie. Bij 77% van de scholen was hierin nog geen verschil gezien. In het voortgezet onderwijs was de daling van het aantal incidenten het grootst (zie figuur 6).

Schoolbeleid
Naar aanleiding van de stimuleringsregeling betrekt 55% van de scholen ouders actief bij de visie, het beleid en de gedragsregels rondom relaties en seksualiteit of heeft hier een begin mee gemaakt. Denk hierbij aan het organiseren van ouderavonden of oudertrainingen. 10% deed dit al voorafgaand aan de stimuleringsregeling en 35% van de scholen geeft aan dit nog niet te doen.

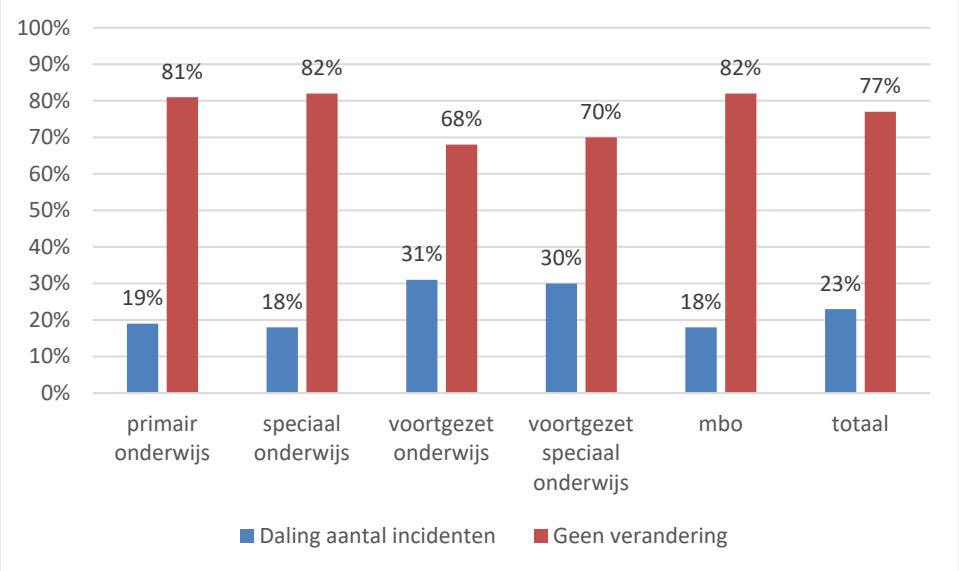

Figuur 6 Percentage schoollocaties dat een daling ziet in het aantal incidenten gerelateerd aan relaties en seksualiteit (n=482).

Het hebben van een visie en geschreven beleid over hoe de school wil bijdragen aan een gezonde seksuele ontwikkeling van de leerlingen/studenten was voorafgaand aan de regeling bij de meeste scholen nog niet op orde (91%). Dankzij de stimuleringsregeling heeft nu driekwart van de scholen een dergelijke visie en geschreven beleid (73%) of hier een begin mee gemaakt. Bij 18% van de scholen was dit (nog) niet het geval (figuur 7).

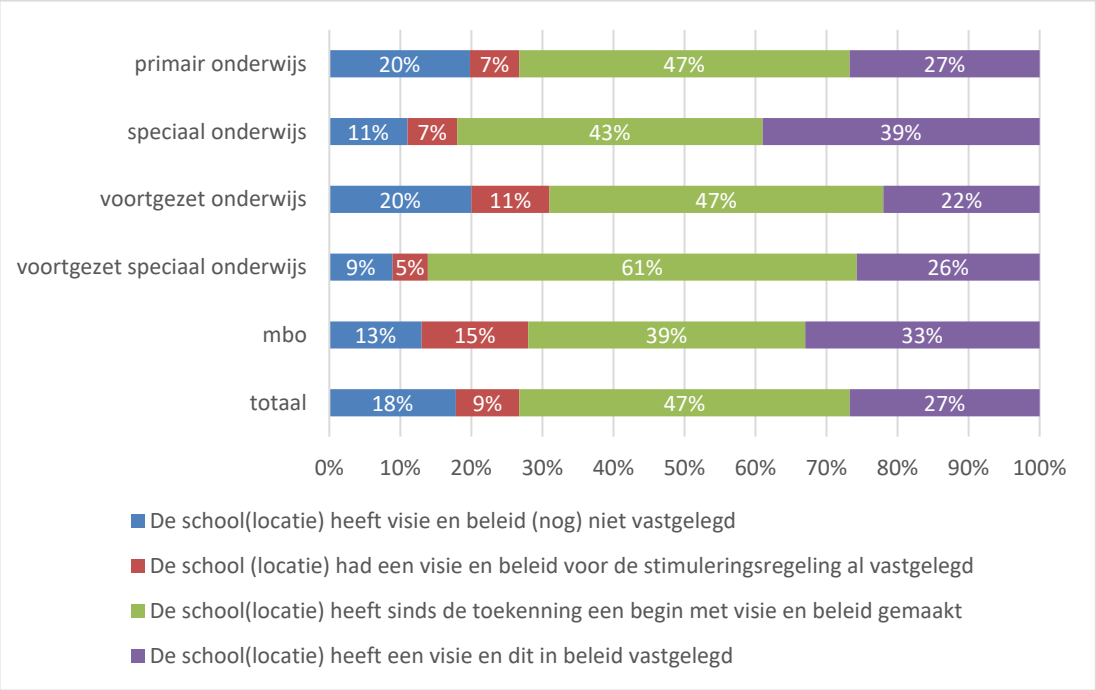

Figuur 7 Percentage scholen per onderwijstype dat een schoolbeleid en visie al dan niet heeft vastgelegd (n=482).

Signaleren

Dankzij de stimuleringsregeling is 39% van de scholen begonnen met het verbeteren van de signaleringsstructuur voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. 30% van de scholen geeft aan dit daadwerkelijk verbeterd te hebben. 21% van de scholen geeft aan dat de signaleringsstructuur voorafgaand aan de stimuleringsregeling al voldoende op orde was. De signaleringsstructuur is door 10% van de scholen nog niet verbeterd. Onder de deelnemende scholen is de signaleringsstructuur naar verhouding het vaakst verbeterd in het mbo.

Naar aanleiding van de stimuleringsregeling geeft 33% van de scholen aan dat zij signalen met betrekking tot relaties en seksualiteit structureel met het zorgteam van de school bespreken of dat zij hiermee zijn begonnen (17%). 44% van de scholen besprak deze signalen voorafgaand aan de stimuleringsregeling al met het zorgteam van de school. 6% van de scholen besprak deze signalen voorafgaand nog niet.

Van de bevraagde scholen geeft 38% aan dat zij, sinds zij bezig zijn met het thema Relaties en seksualiteit, een verbetering in het schoolklimaat zien. Het blijkt voor veel scholen (56%) lastig om in te schatten of het schoolklimaat verbeterd is dankzij de stimuleringsregeling. Bijna de helft

van de scholen (36%) heeft gespreksruimtes kunnen realiseren om (privé)gesprekken met leerlingen en studenten te voeren. 50% van de scholen had al voldoende gespreksruimtes.

Educatie

Het merendeel van de scholen geeft aan dat ze door de stimuleringsregeling nu structureel aandacht besteden aan het thema 'Relaties en seksualiteit' in de lessen of hiermee een begin hebben gemaakt (81%). 15% van de scholen besteedde voorafgaand aan de stimuleringsregeling in de lessen al structureel aandacht aan relaties en seksualiteit. 4% van de scholen doet dit ondanks de stimuleringsregeling nog (steeds) niet.

Naar aanleiding van de stimuleringsregeling heeft 78% van de scholen voldoende tijd en geld beschikbaar voor de deskundigheidsbevordering van leerkrachten/docenten op het gebied van relaties en seksualiteit. 3% van de scholen had dit voorafgaand aan de stimuleringsregeling al.

Door de stimuleringsregeling worden scholen gestimuleerd om aan de slag te gaan met Gezonde School-activiteiten. Het merendeel van de scholen (79%) geeft aan naar aanleiding van de stimuleringsregeling een Gezonde School-activiteit te hebben aangeschaft en hiermee aan de slag te zijn gegaan. 15% van de scholen voerde geen Gezonde School-activiteit uit, 6% deed dit voor aanvang van de stimuleringsregeling al. Op de vraag of het aanbod van Gezonde School-activiteiten voor het thema 'Relaties en seksualiteit' voldoende was antwoordde 89% van de scholen hier positief op. 11% vond het niet voldoende. De vaakst genoemde reden hiervoor was dat het aanbod niet aansloot bij de doelgroep.

De scholen die aangeven een Gezonde School-activiteit uit te voeren (naar aanleiding van of al voorafgaand aan de stimuleringsregeling, te weten 85%) is gevraagd welke Gezonde School-activiteit ze uitvoeren (zie tabel 5). Sommige scholen gaven aan dat ze een Gezonde School-activiteit hadden ingezet, terwijl na controle bleek het geen Gezonde School-activiteit betrof. Hierdoor is het gecorrigeerde totaal van scholen die een Gezonde School-activiteit hebben uitgevoerd 399 (83%). De Gezonde School-activiteit Kriebels in je buik voor het po werd het vaakst ingezet, gevolgd door het Vlaggensysteem voor het vo en Lang Leve de Liefde – vo onderbouw. Voor het mbo werden Boys R Us en TestJeLeefstijl.nl het vaakst gebruikt.

Van de 412 scholen die hebben aangegeven een Gezonde School-activiteit te hebben uitgevoerd, heeft 77% een Gezonde School-activiteit aangeschaft voor meerdere groepen of leerjaren. 24% van de scholen heeft een Gezonde School-activiteit aangeschaft voor meerdere jaren (bijvoorbeeld middels een contract met de eigenaar van de Gezonde School-activiteit voor de komende vijf jaar). Volgens 70% van de scholen die een Gezonde School-activiteit uitvoerde sloten de activiteiten voldoende aan bij de onderwijsmethodiek, cultuur, en normen en waarden van de school(locatie).

Tabel 5 Inzet Gezonde School-activiteiten door scholen in rondes 3 en 4.

Gezonde school activiteit^	Doelgroep	N	%
Kriebels in je buik	po	149	18%
Waarvan Vreedzame Kriebels	po	12	1%
Vlaggensysteem	po, vo, mbo	104	13%
Lang Leve de Liefde – onderbouw	vo	65	8%
Boys R Us	po, vo, mbo	47	6%
Kriebels in je buik so*	so	46	6%
TestJeLeefstijl.nl	mbo	35	4%
Lang Leve de Liefde – bovenbouw	vo	33	4%
Sense.info	vo	32	4%
Lang Leve de Liefde – herhalingsmodule	vo (mbo/ praktijkonderwijs)	25	3%
Lang Leve de Liefde – vso*	vso	25	3%
Girls' Talk	vo (vmbo/mbo: specifiek voor laagopgeleide en kwetsbare meisjes)	23	3%
Educatieve Escaperoom 'Het stopt bij jou!'	po, vo, mbo	21	3%
Lovebuzz	vo	19	2%
Can you fix it?	vo	18	2%
Gender & Sexuality Alliances op scholen	vo, mbo	17	2%
Girls' Choice. Wensen en grenzen in intimiteit	po, vo	15	2%
Benzies & Batchies	vo	14	2%
Bordspel SeCZ TaLK	vo, mbo (voor chronisch zieke of beperkte jongeren)	13	2%
Je lijf, je Lief!	vo (specifiek voor praktijkonderwijs/vmbo)	13	2%
Make a Move	vo (vmbo)/mbo	13	2%
Wonderlijk gemaakt	po	13	2%
Lang Leve de Liefde – mbo	mbo	12	1%
Be-Loved Seksualiteit en Weerbaarheid	vo	11	1%
Veiligwijs	po	11	1%
Wat doe jij?.. Wensen en grenzen in de liefde	vo, mbo	10	1%
Girls Talk +	vo (praktijkonderwijs)	9	1%
Lang Leve de Liefde – mbo entree	mbo	8	1%
Welkom op school: mentormethode voor	vo	5	1%

Gezonde school activiteit^	Doelgroep	N	%
nieuwkomers in het voortgezet onderwijs			
Merel van Groningen – project	vo	3	0%
Living Loving	vo	2	0%
Ik ben van mij!	vo, mbo	1	0%
Les(s) & More	mbo (hoogrisicojongeren: specifiek voor laagopgeleide en allochtone jongeren)	1	0%
Peereducatieprogramma Love & Sens(e)uality	mbo	1	0%
Liefde is… voor meisjes	vo	0	0%
Make a Move +	vo (praktijkonderwijs,: specifiek voor jongeren met een licht verstandelijke beperking	0	0%
Totaal aantal uitgevoerde Gezonde School-activiteiten		**814**	
Scholen die aangaven een Gezonde School-activiteit uit te voeren		412	
Scholen die toch geen Gezonde School-activiteit uitvoerden		13	3%
Totaal aantal scholen dat na controle een (of meerdere) Gezonde School-activiteit(en) uitvoerde		**399**	

^Alle Gezonde School-activiteiten zijn te vinden op www.gezondeschool.nl
* dit zijn activiteiten voor het speciaal onderwijs

3.5 Ervaringen met de stimuleringsregeling

Het merendeel van de scholen is tevreden met de uitvoering van de stimuleringsregeling, zoals over de aanvraagprocedure en afhandeling (89%).

"We zijn erg blij met de subsidie en hoe we deze hebben kunnen inzetten. Dit zorgt voor een structurele verbetering op onze school."

"Op onze school hebben we grote stappen gemaakt op het gebied van Relaties en seksualiteit. We begonnen eigenlijk met niks en hebben nu een completer beeld, de leerkrachten zijn geschoold, we hebben een visie en een manier om er tijdens de schooldag structureel mee om te gaan"

Maar niet voor iedere school was één jaar voldoende om te komen tot gewenste veranderingen:

Dit onderwerp vraagt veel van medewerkers en daarom vind ik het implementeren van dit onderwerp in één schooljaar te kort. Tijdens de online scholing kwamen wij erachter dat dit op een rustige en respectvolle manier bij de collega's moet komen. De tijd nemen is zeer belangrijk!

De inschrijving voor ronde 3 was eind 2020 en voor ronde 4 begin 2021, midden in de corona-epidemie in Nederland, toen scholen hun deuren moesten sluiten. Het was hierdoor vaak uitdagend voor scholen om aandacht aan dit thema te schenken en om dat passend bij de doelgroep te doen.

"Doordat deze stimuleringsregeling deels in coronatijd viel, was het lastig om gastlessen, etc. te organiseren. Het theater is gelukkig nog gelukt."

De nieuwe manier van werken en lesgeven bood ook onvoorziene positieve mogelijkheden:

"De digitale middelen, waarmee studenten wat meer afstand ervaren, helpen mee om onderwerpen makkelijker te bespreken. Ook voor individuele begeleiding is een gesprek via MS Teams een uitkomst."

Binnen het speciaal (voortgezet) onderwijs ervoer men dat het lastig is om de juiste informatie te vinden voor hun leerlingen en dat er nog specifieke discussies gevoerd moeten worden.

"… het is voor ons altijd zoeken of we bij het so of het vo onze informatie moeten vinden. Onze leerlingen zijn dan qua cognitie vaak te 'vergelijken' met het po, maar qua pubertijd/ Relaties & seksualiteit horen ze weer bij het 'vo'.... "

"… we moeten teambreed gaan nadenken over de bandbreedte van 'seksueel' gedrag in en om school: dilemma's als knuffelen, hand in hand lopen, en daarbij onderscheid maken tussen onderbouw/middenbouw/bovenbouw of onderscheid maken tussen SEO-ontwikkeling van leerling of kalenderleeftijd ...?"

"De erkende interventies zijn niet heel passend voor het speciaal onderwijs. Wij hebben behoefte aan concrete materialen om onze leerlingen goed onderwijs te kunnen geven."

De ervaringen met de verplichte scholing voor de Gezonde School-coördinator als onderdeel van de stimuleringsregeling liepen uiteen. Waar de ene school deze gebruikte om meerdere docenten een keer te trainen vonden scholen die al bekend waren met het programma van Gezonde School het soms een belasting:

"De inhoud van de verplichte scholing kan echt beter. Nu is er ontzettend veel herhaling van zaken die je als school al weet vanuit eerdere trainingen. "

3.6 Verschillen tussen tranche 1 en tranche 2

Ten opzichte van rondes 1 en 2 van tranche 1 zijn er in rondes 3 en 4 om financiële redenen minder scholen in de gelegenheid gesteld om aan de regeling deel te nemen. Net als in rondes 1 en 2, is de spreiding van scholen die gebruik hebben gemaakt van de stimuleringsregeling in rondes 3 en 4, wat meer geconcentreerd in de Randstad, zoals te zien is in figuur 8 en 9. Vanwege de bevolkingsdichtheid zijn daar meer scholen gevestigd dan in de andere provincies.

Figuur 8 Spreiding schoollocaties rondes 1 en 2

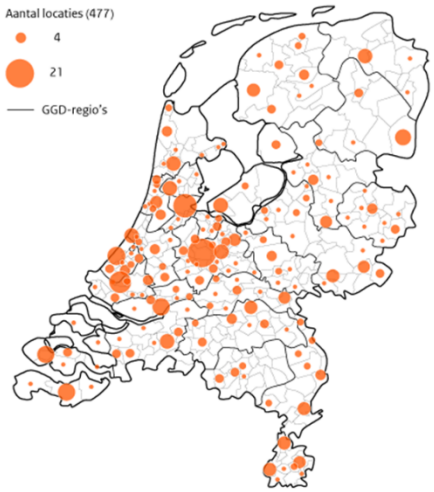

Figuur 9 Spreiding schoollocaties rondes 3 en 4

Ten opzichte van rondes 1 en 2 hebben in rondes 3 en 4 vooral meer po-scholen gebruikgemaakt van de stimuleringsregeling, en minder vo-scholen, zoals te zien is in tabel 6. Het aandeel mbo en (v)so-scholen is redelijk gelijk gebleven.

Tabel 6 Verdeling van stimuleringsregeling over onderwijstypen in percentages

	Tranche 1 (rondes 1 en 2)	Tranche 2 (rondes 3 en 4)
po	34%	45%
so	4%	6%
vo	41%	28%
vso	10%	9%
mbo	11%	13%

Wat verder opvalt is dat de scholen de beschikbare financiële bijdrage op verschillende wijzen hebben ingezet, wat vooral zichtbaar is bij de inzet van de facultatieve onderdelen (zie tabel 7). Bij alle onderwijsniveaus is te zien dat er in rondes 3 en 4 meer scholen zijn die de training functionaris zorgstructuur inzetten dan in rondes 1 en 2. In het mbo is dit verschil het grootst. In het vo en po zien we dat minder scholen theaterproducties inzetten en vooral in het mbo is er sprake van het vaker inzetten van scholing van (vak)docenten en teamtrainingen op het gebied van relaties en seksualiteit.

Tabel 7 Inzet financiële bijdrage door scholen naar facultatieve onderdelen in percentages (meerdere antwoorden mogelijk)

	mbo		vo		po	
Ronden:	**Ronde 1/2**	**Ronde 3/4**	**Ronde 1/2**	**Ronde 3/4**	**Ronde 1/2**	**Ronde 3/4**
Training functionaris zorgstructuur	0%	61%	14%	57%	18%	78%
Inzet van theaterproducties	26%	28%	44%	28%	23%	7%
Inzet van gastdocenten	43%	36%	48%	41%	23%	18%
Versterking ouderaanbod	0%	0%	15%	15%	38%	35%
Scholing (vak)docenten en teamtrainingen	26%	51%	60%	49%	60%	69%

In rondes 3 en 4 hebben meer mbo-scholen Gezonde School-activiteiten ingezet (79%) dan in rondes 1 en 2 (33%). In het so (79% vs. 83%) en vso (72% vs. 85%) zijn er juist minder scholen die een Gezonde School-activiteit hebben ingezet in rondes 3 en 4. Bij de overige onderwijstypen zien we weinig verschil. In rondes 3 en 4 zijn er meer mbo-scholen waarbij relationele en seksuele vorming verankerd is in het schoolbeleid (33% vs. 11%) dan in rondes 1 en 2, alsook meer speciaal onderwijs-scholen waarbij dit het geval is (39% vs. 26%). In het vso zijn er in rondes 3 en 4 juist minder scholen die relationele en seksuele vorming hebben verankerd in het schoolbeleid (26% vs. 35%).

Tijdens rondes 3 en 4 hebben meer scholen aangegeven dat ze geen specifieke aandacht hebben besteed aan kwetsbare doelgroepen voor het thema 'Relaties en seksualiteit' (52%) dan in rondes 1 en 2 (43%), alleen bij het mbo (53% vs. 43%) en speciaal onderwijs (71% vs. 65%) hebben meer scholen in rondes 3 en 4 aandacht besteed aan kwetsbare groepen. Bij de scholen die aandacht besteden aan kwetsbare groepen

zien we in rondes 3 en 4 meer scholen die aandacht besteden aan specifieke groepen, zoals bijvoorbeeld statushouders (20% vs. 16%) en leerlingen met gedragsproblemen (59% vs. 58%). Daarnaast zijn er minder scholen die aandacht besteden aan leerlingen uit multi-probleemgezinnen (48% vs. 52%), leerlingen met een verstandelijke beperking (26% vs. 29%) en leerlingen uit gezinnen met een lage opleiding (32% vs. 38%) dan in rondes 1 en 2.

Bij bovenstaande uitkomsten moet er wel rekening mee gehouden worden dat in rondes 1 en 2 andere scholen hebben meegedaan dan in rondes 3 en 4, en deze vergelijking verschillende evaluatiepopulaties betreft, met verschillende kenmerken. Ook waren er in rondes 3 en 4 minder financiële middelen beschikbaar.

4 Conclusie

Het hoofddoel van het totale stimuleringsprogramma Relationele en seksuele vorming is om meer scholen structureel in staat te stellen om hun leerlingen en studenten te vormen tot burgers die verantwoordelijk en respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander. De hierbinnen vallende stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit is een middel om scholen hierbij te helpen. Door de stimuleringsregeling zijn meer scholen in staat gesteld om met het thema 'Relaties en seksualiteit' aan de slag te gaan en voortgang te boeken wat betreft verankering in educatie, schoolomgeving, signaleren en beleid. Deze vier pijlers stonden aan de basis van de vier doelstellingen van het stimuleringsprogramma. Hieronder staan beknopt enkele conclusies over de evaluatiepopulatie van rondes 3 en 4 van de stimuleringsregeling, beschreven per doel van het stimuleringsprogramma:

1. **Meer scholen beschikken over een veilig schoolklimaat waarin seksuele en relationele vorming goed is ingebed en de leerkrachten/docenten goed worden begeleid en ondersteund.**
   Hoewel ruim de helft van de scholen (56%) aangeeft dit niet goed te kunnen inschatten, geeft ruim een derde van de scholen (38%) aan dat het schoolklimaat verbeterd is. Een klein percentage (6%) geeft aan dat het schoolklimaat ondanks de inzet van de stimuleringsregeling niet veranderd is. Om leerkrachten/docenten hierbij te kunnen ondersteunen besteedde het merendeel (59%) van alle scholen de financiële bijdrage van de regeling onder andere aan scholing of teamtrainingen voor docenten. Ook ziet het merendeel van de scholen sinds de toepassing van de stimuleringsregeling dat leerlingen/studenten respectvoller omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander (23% ervaart verandering, 69% een beetje verandering). Daarnaast ziet 23% van de scholen sinds de ingang van de stimuleringsregeling een daling in het aantal incidenten gerelateerd aan relaties en seksualiteit. Denk aan grensoverschrijdend gedrag of genderdiscriminatie.
2. **Meer scholen hebben het onderwerp seksuele en relationele vorming verankerd in hun schoolbeleid en in hun curriculum.**
   41% van de scholen geeft aan structureel aandacht te besteden in de lessen aan het thema 'Relaties en seksualiteit' door het thema te verankeren in het beleid van de school en het curriculum. Ruim een kwart van de scholen (27%) heeft het thema in beleid en visie vastgelegd en bijna de helft (47%) heeft hier sinds de toekenning een begin mee gemaakt. Van de scholen die Gezonde School-activiteiten hebben aangeschaft, heeft 77% de Gezonde School-activiteit aangeschaft voor meerdere groepen of leerjaren. Daarnaast heeft 24% van deze scholen de Gezonde School-activiteit aangeschaft voor meerdere jaren (bijvoorbeeld middels een contract met de Gezonde School-activiteit voor de komende vijf jaar). Volgens 70% van de scholen die een Gezonde School-activiteit uitvoerde sloten de activiteiten voldoende aan bij

de onderwijsmethodiek, cultuur en normen en waarden van de school(locatie).

3. **Meer scholen werken op het gebied van seksuele en relationele vorming samen met lokale zorg- en welzijnsorganisaties, zodat de school of onderwijsinstelling zich waar nodig kan laten ondersteunen bij preventie en kan doorverwijzen als leerlingen of studenten vragen of problemen hebben.**
   Het merendeel van de scholen (61%) heeft contact gehad of samengewerkt met thema-/kennisinstituten voor het thema Relaties en seksualiteit, waarbij de GGD-en ook een belangrijke (lokale) rol vervulden. De scholen zijn over het algemeen tevreden over inzet van Gezonde School-adviseur van de GGD. Slechts 10% van de scholen heeft de signaleringsstructuur (incluis doorverwijzen naar andere instanties) nog niet op orde.
4. **Meer scholen geven tijdens lessen en themaweken aandacht aan seksuele en relationele vorming, waaronder preventie van onbedoelde (tiener)zwangerschap, bij voorkeur met behulp van goed onderbouwde lessen en lespakketten.**
   Een ruime meerderheid van de scholen (79%) geeft aan een Gezonde School-activiteit ingezet te hebben voor het thema 'Relaties en seksualiteit', en van deze scholen geeft een kwart (24%) aan dat ze de Gezonde School-activiteit(en) hebben aangeschaft voor meerdere schooljaren. In het voortgezet onderwijs en mbo worden de theaterlessen en gastlessen ook vaak ingezet. 78% van de scholen geeft aan, door gebruik van de stimuleringsregeling, voldoende tijd en geld beschikbaar te hebben voor de deskundigheidsbevordering van leerkrachten/docenten op het gebied van relaties en seksualiteit. 3% van de scholen had dit voorafgaand aan de stimuleringsregeling al.

Ten opzichte van rondes 1 en 2 hebben bij rondes 3 en 4 naar verhouding meer po-scholen gebruikgemaakt van de stimuleringsregeling. Er is in rondes 3 en 4 veel gebruikgemaakt van Gezonde School-activiteiten, vooral door mbo-scholen. In vergelijking met rondes 1 en 2 zien we bij rondes 3 en 4 meer mbo-scholen die het thema 'Relaties en seksualiteit' hebben verankerd in het beleid. Bovendien wordt er binnen mbo-scholen meer aandacht besteedt aan kwetsbare doelgroepen.

De resultaten van deze rapportage laten een positieve bijdrage zien van de stimuleringsregeling aan de doelen van het Zevenpuntenplan. Een nieuwe aanpak voor de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit voor het onderwijs is in oktober 2022 gepresenteerd en kent een looptijd van 2023 tot en met 2025. In deze plannen is extra aandacht voor personen in een kwetsbare situatie. Met deze aanpak wordt ingezet op een integrale aanpak van onbedoelde zwangerschap, abortus en geboorte. In het kader van collectieve preventie via het onderwijs is het van belang te continueren met de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit.

Afkortingen en woordenlijst

In dit rapport wordt vaak gerefereerd aan scholen. Hiermee worden schoollocaties bedoeld. De schoollocaties identificeren zich met een eigen ID-nummer (BRIN-nummer[7] + locatiecode). In deze rapportage worden termen zoals 'school' en 'schoollocaties' omwille van de leesbaarheid door elkaar gebruikt en waar noodzakelijk nogmaals toegelicht.

Tevens zijn de volgende afkortingen gebruikt:

GSA	Gezonde School-adviseur (werkzaam bij GGD)
GSC	Gezonde School-coördinator (werkzaam op de school)
po	primair onderwijs
so	speciaal onderwijs (4-12 jaar)
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
vo	voortgezet onderwijs
vso	voortgezet speciaal onderwijs (12-20 jaar)
v(s)o	voortgezet speciaal onderwijs én voortgezet onderwijs (12-20 jaar)
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
VWS	ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

[7] Alle onderwijsinstellingen in Nederland krijgen een nummer van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap. Dit heet het BRIN-nummer of ook wel BRIN-code. Het staat voor Basisregistratie Instellingen.

Bijlage

Eindevaluatie vragenlijst Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 3/ronde 4

Inleiding

De antwoorden die u invult in deze vragenlijst worden enkel gebruikt ter monitoring en evaluatie van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. De gegevens worden niet voor andere doeleinden gebruikt en hebben dus geen invloed op de verantwoording en subsidie. Er zijn geen goede of foute antwoorden, alle informatie die u geeft is waardevol.
Alvast bedankt voor het invullen!
Team Monitoring & Evaluatie Gezonde School

Algemeen

Vragen voor PO/SO

1. Binnen welke onderwijssector valt uw school(locatie)?
- Primair onderwijs
- Speciaal onderwijs

2. Wat was de belangrijkste doelgroep voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?
- Groep 1 en 2
- Groep 3 en 4
- Groep 5 en 6
- Groep 7 en 8
- De onderbouw groep 1 t/m 4
- De bovenbouw groep 5 t/m 8
- De gehele school(locatie)

3. Binnen welk cluster valt uw so-school(locatie)? [voor so] (meerdere antwoorden mogelijk)
- Cluster 1
- Cluster 2
- Cluster 3
- Cluster 4

4. Wat was de belangrijkste doelgroep voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?
- De onderbouw
- De bovenbouw
- De gehele school(locatie)

Vragen voor VO/VSO

1. Binnen welke onderwijssector valt uw school(locatie)?
- Voortgezet onderwijs
- Voortgezet speciaal onderwijs

2. Binnen welk cluster valt uw vso-school(locatie)?

- Cluster 1
- Cluster 2
- Cluster 3
- Cluster 4

3. Wat was de belangrijkste doelgroep voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?
- De onderbouw
- De bovenbouw
- De gehele school(locatie)

4. Wat was de belangrijkste doelgroep voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?
- VMBO basis/kader
- VMBO gl/tl
- VMBO alle leerwegen
- Havo onderbouw
- Havo bovenbouw
- Havo alle klassen
- VWO onderbouw
- VWO bovenbouw
- VWO alle klassen
- Praktijkonderwijs onderbouw
- Praktijkonderwijs bovenbouw
- Praktijkonderwijs alle klassen
- De gehele school(locatie)

Vragen voor MBO

6. Wat was de belangrijkste doelgroep voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?
- Entree opleidingen
- Niveau 2 opleidingen
- Niveau 3 opleidingen
- Niveau 4 opleidingen
- De gehele school(locatie)

7. Hoeveel leerlingen/studenten bevat deze doelgroep?
- Minder dan 100
- 100 – 250
- 251 – 500
- 501 – 750
- Meer dan 750

8. Heeft u specifieke aandacht besteed aan kwetsbare doelgroepen rondom het thema relaties en seksualiteit? (bijvoorbeeld statushouders, leerlingen uit multiprobleemgezinnen, seksueel jonge starters, migranten, leerlingen met gedragsproblemen, verstandelijk beperkten of laagopgeleiden)
- Ja
- Nee
- Weet ik niet

9. Aan welke hoog-risicogroep(en) heeft u specifieke aandacht besteed? (meerdere antwoorden mogelijk)
- Leerlingen uit multiprobleemgezinnen

- (Seksueel) jonge starters
- Statushouders
- Migranten
- Leerlingen met gedragsproblemen
- Verstandelijk beperkten
- Laagopgeleiden
- Anders, namelijk

10. Wat is het aantal leerlingen/studenten in deze hoog-risicogroep?
- Minder dan 50
- 51 – 100
- 101 – 150
- 151 – 200
- Meer dan 250

Gezonde School-coördinator en ondersteuning GSA

11. Heeft uw school(locatie) een Gezonde School-coördinator?
- Ja, ik ben de Gezonde School-coördinator
- Ja, mijn collega is de Gezonde School-coördinator
- Nee, mijn school(locatie) heeft geen Gezonde School-coördinator

12. Is de Gezonde School-coördinator aangesteld naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit?
- Ja, de Gezonde School-coördinator is aangesteld naar aanleiding van de Stimuleringsregeling
- Ja, naar aanleiding van de Stimuleringsregeling is een **tweede** Gezonde School-coördinator aangesteld, specifiek voor het thema relaties en seksualiteit.
- Nee, mij school(locatie) had voorafgaand aan de regeling al een Gezonde School-coördinator

13. Voor elke school(locatie) is vanuit de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit 20 uur beschikbaar gesteld voor begeleiding en advies door een Gezonde School-adviseur. Heeft uw school(locatie) hier (deels) gebruik van gemaakt?
- Ja (waaronder ook telefonisch- en/of mailcontact)
- Nee, want

14. De 20 uur aan advies en begeleiding door de Gezonde School-adviseur was…
- … voldoende
- … te veel
- … te weinig

15. Heeft u naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit contact gehad of samengewerkt met thema/kennis instituten? (bijvoorbeeld Rutgers, Soa Aids NL, Siriz)
- Nee
- Ja, met

16. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit heeft mijn school(locatie) voldoende tijd en geld beschikbaar voor de deskundigheidsbevordering van leerkrachten/docenten rondom het thema relaties en seksualiteit.
- Nee

- Ja
- Nee, dit had mijn school(locatie) voorafgaand aan de Stimuleringsregeling al

Gebruik Stimuleringsregeling

17. Hoe heeft uw school(locatie) de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ingezet? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Voor de vergoeding van de taakuren van een medewerker als Gezonde School-coördinator
- Voor de vergoeding van het aanvragen van een themacertificaat Relaties en seksualiteit van het vignet Gezonde School
- Voor de aanschaf of uitvoering van **erkende Gezonde School-activiteiten** rondom het thema relaties en seksualiteit
- Voor de scholing van (vak)docenten of teamtrainingen rondom het thema relaties en seksualiteit
- Voor de training van een functionaris in de zorgstructuur rondom het thema relaties en seksualiteit (bijvoorbeeld vertrouwenspersonen, aandachtsfunctionarissen of zorgcoördinatoren)
- Voor de aanschaf van gastlessen ondersteunend aan het thema relaties en seksualiteit
- Voor de aanschaf van theaterproducties ondersteunend aan het thema relaties en seksualiteit
- Voor de versterking van het ouderaanbod (bijvoorbeeld oudertrainingen en ouderavonden over seksuele en relationele vorming)
- Andere facultatieve onderdelen namelijk,

18. Bent u tevreden over hoe u de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit heeft ingezet?

- Ja
- Nee, omdat

Educatie

19. Heeft u naar aanleiding van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit een **Gezonde School-activiteit** voor het thema relaties en seksualiteit uitgevoerd?
Tip: Kijk voor een actueel overzicht van Gezonde School-activiteiten voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit op https://gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/overzicht-interventies-gezonde-relaties-seksualiteit

- Ja, dit heeft mijn school uitgevoerd
- Nee, mijn school heeft geen Gezonde School-activiteit uitgevoerd
- Nee, dit voerde mijn school voor de stimuleringsregeling al uit

20. Welke Gezonde School-activiteit(en) heeft u uitgevoerd? (meerdere antwoorden mogelijk)
Tip: Kijk voor een actueel overzicht van Gezonde School-activiteiten voor de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit op https://gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/overzicht-interventies-gezonde-relaties-seksualiteit

- Be-Loved Seksualiteit en Weerbaarheid
- Benzies & Batchies

- Bordspel SeCZ TaLK
- Boys R Us
- Can you fix it?
- Educatieve Escaperoom 'Het stopt bij jou!'
- Gender & Sexuality Alliances op scholen
- Girls Talk
- Girls Talk +
- Girls' Choice. Wensen en grenzen in intimiteit
- Ik ben van mij!
- Je lijf, je Lief!
- Kriebels in je buik
- Kriebels in je buik SO
- Lang Leve de Liefde - bovenbouw
- Lang Leve de Liefde – herhalingsmodule
- Lang Leve de Liefde – mbo
- Lang Leve de Liefde – mbo entree
- Lang Leve de Liefde – onderbouw
- Lang Leve de Liefde – VSO
- Les(s) & More
- Liefde is… voor meisjes
- Living Loving
- Lovebuzz
- Make a Move
- Make a Move +
- Merel van Groningen – project
- Peereducatieprogramma Love & Sens(e)uality
- Sense.info
- Test je Leefstijl
- Veiligwijs
- Vlaggensysteem
- Wat doe jij?.. Wensen en grenzen in de liefde
- Welkom op school: mentormethode voor nieuwkomers in het voortgezet onderwijs
- Andere erkende Gezonde School-activiteit namelijk,

21. Welke uitspraken m.b.t de Gezonde School-activiteiten uit de vorige vraag zijn voor uw (school)locatie van toepassing? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Mijn school(locatie) heeft de Gezonde School-activiteit(en) aangeschaft voor meerdere groepen/leerjaren (Bijvoorbeeld voor de gehele bovenbouw)
- Mijn school(locatie) heeft de Gezonde School-activiteit(en) aangeschaft voor meerdere schooljaren (Bijvoorbeeld middels een contract de Gezonde School-activiteit voor de komende 5 jaar afgenomen)
- De uitgevoerde Gezonde School-activiteit(en) sloten voldoende aan bij de onderwijsmethodiek, cultuur en normen en waarden van de school(locatie)
- Geen van bovenstaande

22. Vindt u het aanbod van Gezonde School-activiteiten rondom het thema relaties en seksualiteit voldoende?

- Ja
- Nee, want

Omgang leerlingen en schoolklimaat

23. Ervaart u (en uw docententeam) sinds de ingang van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit dat leerlingen/studenten meer respectvol omgaan met hun eigen seksualiteit en die van de ander?
- Ja, we ervaren verandering
- Misschien, een beetje verandering
- Nee, geen verandering

24. Constateert u sinds de ingang van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit op uw school(locatie) een daling in het aantal incidenten rondom het thema relaties en seksualiteit? (Bijvoorbeeld grensoverschrijdend gedrag of genderdiscriminatie)
- Ja, wij zien een daling
- Nee, geen verandering
- Nee, wij zien een stijging

25. Is het schoolklimaat op uw school(locatie) verbeterd sinds u (structureel) bezig bent het thema relaties en seksualiteit?
- Ja, het schoolklimaat is verbeterd
- Nee, het schoolklimaat is niet verbeterd
- Dit kan ik niet inschatten

26. Heeft uw school(locatie) naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit voldoende gespreksruimtes om (privé)gesprekken met leerlingen/studenten te voeren?
- Nee, nog niet
- Ja, er zijn nu voldoende gespreksruimtes
- Nee, dit had mijn school(locatie) voorafgaand aan de Stimuleringsregeling al

Beleid en signalering

27. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit besteedt mijn school(locatie) in de lessen structureel aandacht aan het thema relaties en seksualiteit.
- Nee, nog niet
- Daar is sinds de toekenning een begin mee gemaakt
- Ja, daar besteedt mijn school(locatie) aandacht aan
- Nee, dit deed mijn school(locatie) voorafgaand aan de Stimuleringsregeling al

28. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit betrekt mijn school(locatie) ouders actief bij de visie, het beleid en de gedragsregels rondom het thema relaties en seksualiteit (bijvoorbeeld door het organiseren van ouderavonden of oudertrainingen).
- Nee, nog niet
- Daar is sinds de toekenning een begin mee gemaakt
- Ja, die betrekt mijn school(locatie)
- Nee, die betrok mijn school(locatie) voorafgaand aan de Stimuleringsregeling al

29. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit heeft mijn school(locatie) een visie en een geschreven beleid over hoe mijn school(locatie) wil bijdragen aan een gezonde seksuele ontwikkeling van de leerlingen/studenten.

- Nee, nog niet
- Daar is sinds de toekenning een begin mee gemaakt
- Ja, mijn school(locatie) heeft een visie en dit beleid vastgelegd
- Nee, mijn school(locatie) had een visie en dit beleid voor de Stimuleringsregeling al vastgelegd

30. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit is de signaleringsstructuur voor seksueel grensoverschrijdend gedrag verbeterd.

- Nee, nog niet
- Daar is sinds de toekenning een begin mee gemaakt
- Ja, mijn school(locatie) heeft dit verbeterd
- Nee, mijn school(locatie) had dit voor de Stimuleringsregeling al voldoende op orde

31. Naar aanleiding van de Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit worden signalen m.b.t. het thema relaties en seksualiteit besproken in een bestaand zorgteam van de school(locatie).

- Nee, nog niet
- Daar is sinds de toekenning een begin mee gemaakt
- Ja, dat doet mijn school(locatie)
- Nee, dat deed mijn school(locatie) voorafgaand aan de Stimuleringsregeling al

Einde

32. Bent u tevreden over de uitvoering van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit? (Denk hierbij bijvoorbeeld aan de aanvraagprocedure en afhandeling)

- Ja
- Nee

33. Dit is het einde van de vragenlijst, heeft u nog tips, meegevers of wilt u nog iets kwijt?

- Ja
- Nee

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

april 2023

De zorg voor morgen begint vandaag